

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE	5
Programa de examen pentru disciplina psihologie bacalaureat 2023	7
Modelul de subiect și barem pentru bacalaureat 2023 (publicat de către M.Ed.)	8
Recomandări cu privire la modalitatea de abordare a itemilor din subiectul de examen (III)	13
Schița informației pentru examen	17
Variante de teste	23
Bareme de evaluare și notare	107
Bibliografie	132

PROGRAMA DE EXAMEN PENTRU DISCIPLINA PSIHOLOGIE BACALAUREAT 2023¹

I. STATUTUL DISCIPLINEI

În cadrul examenului de Bacalaureat 2023, Psihologia are statutul de disciplină opțională fiind susținută la proba E. d), în funcție de filieră, profil și specializare.

II. COMPETENȚE DE EVALUAT

- Utilizarea adecvată a conceptelor specifice psihologiei
- Analizarea și exemplificarea proceselor psihice, a componentelor personalității, precum și a corelațiilor dintre ele
 - Explicarea specificului și a rolului/importanței diferitelor categorii de procese psihice și componente ale personalității pornind de la elemente date (situații de viață, texte, concepte)
 - Argumentarea unui punct de vedere personal referitor la o anumită problematică psihologică

III. CONȚINUTURI

1. Procesele psihice și rolul lor în evoluția personalității

- Procese cognitive senzoriale: caracterizare generală
- Procese cognitive superioare: gândirea; memoria; imaginația
- Activități și procese reglatorii: limbajul, motivația; voința; afectivitatea; atenția

2. Structura și dezvoltarea personalității

- Caracterizarea generală a personalității
- Temperamentul
- Aptitudinile; inteligența, ca aptitudine generală
- Caracterul
- Creativitatea

NOTĂ: Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile programelor școlare în vigoare. Subiectele pentru examenul de bacalaureat 2023 se elaborează în baza prezentei programe și nu vizează conținutul unui manual anume.

¹ Sursa: <http://subiecte.edu.ro/2023/bacalaureat/legislatie/>. Programa pentru disciplina Psihologie, valabilă în sesiunile anului 2023, este cea aprobată prin Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 4.800/2010 privind aprobarea listei disciplinelor și a programelor pentru examenul de bacalaureat — 2011 (conform. Ordinului ministrului educației, nr. 5.242. din 31 august 2022 privind organizarea și desfășurarea examenului național de bacalaureat — 2023, publicat în MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI, PARTEA I, Nr. 873/5.IX.2022 – sursa: http://subiecte.edu.ro/2023/bacalaureat/legislatie/OME_BAC_2023.pdf).

MODELUL DE SUBIECT ȘI BAREM

publicat în 1 noiembrie 2022 pe site-ul www.subiecte.edu.ro
de către Ministerul Educației (M.Ed.)
și Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație (C.N.P.E.E.)¹

Examenul național de bacalaureat 2023

Proba E. d)

Psihologie

MODEL

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre situațiile de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

1. Starea de emoție ce însoțește zgomotul și culoarea provocate de un foc de artificii în apropiere este un exemplu de:

- a. tonalitate afectivă b. intensitate c. calitate d. durată.

2. În afirmația: „Ana a fost prezentă la ora de psihologie, fiindcă am văzut-o cu ochii mei.”, se reliefează însușirea percepției de a fi:

- a. săracă în conținut b. secundară c. schematică d. obiectuală.

3. Faptul că reprezentarea, ca imagine mintală secundară, cuprinde în ansamblul ei însușiri concrete și caracteristice, dar schematice ale obiectelor și fenomenelor, evidențiază caracteristica acesteia de a fi:

- a. obiectuală c. săracă în conținut
b. imagine primară d. bogată în conținut.

4. Motivația se definește ca fiind:

- a. ansamblul stimulilor interni ce determină comportamentul;
b. ansamblul stimulilor externi ce determină comportamentul;
c. totalitatea regulilor pe care le urmăm;
d. totalitatea atitudinilor cu privire la ceilalți.

¹ Sursa: <http://subiecte.edu.ro/2023/bacalaureat/modeledesubiecte/probescrise/>

RECOMANDĂRI CU PRIVIRE LA MODALITATEA DE ABORDARE A ITEMILOR DIN SUBIECTUL DE EXAMEN

NOTĂ: subiectul de mai jos este extras din modelul de probă scrisă propusă pentru bacalaureat 2018 de către minister (www.subiecte2018.edu.ro). Cerințele sunt foarte asemănătoare cu cele din modelul de subiect pentru bacalaureat 2023 (diferă puțin și punctajul alocat fiecărei cerințe).

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Citiți, cu atenție, următorul text:

Vesel, inventiv și optimist din fire, adolescentul se lăsa ușor învăluit de tristețe. De fapt, a existat dintotdeauna în Nichita Stănescu un contrast ascuns care-i făcea geniul verbal atât de imprevizibil și fascinant (...), punându-i întreaga ființă sub pecetea râsu-plânsului, o contradicție intimă care cu vremea îl va însingura de sine și-l va cufunda într-o suferință fără leac. Pătrunzătoare, lucide, privirile îi sclipesc uneori de maliție bonomă, alteori sunt umbrite de gravitatea unei secrete nostalgii. (...) Blândețea și generozitatea îi luminează dinlăuntru figura spiritualizată, modelată de farmecul inteligenței. (...)

Deși iubește cu patimă cărțile și este fascinat de mirajul poeziei, nu întrevede încă posibilitatea unei profesii literare și îl aflăm înscris, conform dorinței familiei, la secția reală a liceului. De fapt, cristalizarea conștiinței de sine a fost lentă la Nichita Stănescu, poetul – în fond un autodidact de un tip aparte – maturizându-se greu, vârstele și etapele creației, urcate după o îndelungă gestație internă, necorespunzând vârstei biologice aparente. Elevul, mereu remarcat de profesorul său de istorie N.I. Simache, învață în continuare inegal, dar nu fără strălucire, rezolvă probleme de matematică în gazeta liceului unde publică și caricaturi semnate H, așa cum mai târziu își va semna desenele N. (...)

(Alexandru Condeescu, Fișă pentru o viață a poetului, în Album Memorial Nichita Stănescu)

Pornind de la textul dat, răspundeți următoarelor cerințe:

A. Considerați că Nichita Stănescu era o persoană contradictorie? Precizați, prin apel la text, două motive prin care să susțineți răspunsul dat. **8 puncte**

Barem:

A. – Menționarea unui răspuns în concordanță cu informațiile din text (de exemplu, *Nichita Stănescu era o persoană contradictorie.*) **2 puncte**

– câte 3 puncte pentru precizarea, prin apel la text, a oricăror două motive prin care se susține răspunsul dat. **2 × 3 p = 6 puncte**

SCHIȚA INFORMAȚIEI PENTRU EXAMEN

1. Procesele psihice și rolul lor în evoluția personalității

■ Procese cognitive senzoriale: caracterizare generală

- senzația, percepția, reprezentarea;
- imagine primară, imagine simplă, imagine separată, imagine complexă, imagine unitară, imagine bogată în conținut, imagine secundară, imagine schematică;
- *calitățile senzațiilor*: modalitatea, intensitatea, durata, tonalitatea afectivă; post-efect/imagine consecutivă;
- *tipuri de senzații*: exteroceptive, interoceptive, proprioceptive, vizuale, auditive, cutanate (tactile și termice), olfactive, gustative (gusturi fundamentale), organice/interne, kinestezice/proprioceptiv-chinestezice, de echilibru;
- *legile sensibilității/senzației*: proporționalității inverse, pragurilor absolute (prag absolut inferior/minim, prag absolut superior/maxim), pragurilor diferențiale, adaptării, contrastul senzorial, semnificației, sinesteziei;
- *formarea senzației*: analizator, receptor, calea aferentă, zona centrală/componenta cerebrală, calea eferentă;
- *fazele percepției*: orientarea spre stimul, detecția stimulului, discriminarea stimulului, identificarea obiectului (categorială și individuală), interpretarea obiectului;
- *legile generale ale percepției*: integralității – structuralității, selectivității (obiectul central și fondul/câmpul percepției), constanței perceptivă, proiectivității/obiectualității, semnificației;
- *forme complexe ale percepției*: percepția spațiului, timpului, mișcării, interpersonală (intercunoașterea);
- observația, spiritul de observație; percepții denaturate/iluzii perceptivă;
- *tipuri de reprezentări*: reproductivă, anticipativă, vizuale, auditive, gustative, motorii, individuale, generale, cu grad moderat de abstractizare, cu grad înalt de abstractizare, primare, conceptuale, formale.
- *proprietățile reprezentărilor*: figurativitatea, operativitatea, panoramizarea, integrarea, autonomia, caracterul social.

■ Procese cognitive superioare: gândirea; memoria; imaginația

Gândirea

- *trăsături principale ale gândirii*: flexibilitatea, fluiditatea/cursivitatea, originalitatea, elaborarea;
- noțiunea/conceptul, judecata, raționamentul;
- *tipuri de noțiuni*: empirice/preconcepțe, științifice, concrete, abstracte;
- *operații fundamentale ale gândirii*: analiza, sinteza, comparația, abstractizarea, generalizarea, concretizarea/individualizarea;
- *operații instrumentale ale gândirii*: algoritmica, euristica (reprezentativității, disponibilității);

Variante de teste

Notă: fiecare test/variantă și barem respectă cu strictețe structura probei scrise, formatul subiectelor și modalitățile de formulare a itemilor propuse pentru examenul de bacalaureat 2023 de către M.Ed. și C.N.P.E.E.

Test. Varianta 1

- ◆ Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- ◆ Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre situațiile de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

1. Senzațiile sunt imagini:

- a. complexe b. unitare c. schematice d. primare.

2. Percepția nu este o imagine:

- a. separată b. primară c. complexă d. bogată în conținut.

3. Dintre procesele cognitive senzoriale, poate fi modificată voluntar doar:

- a. senzația b. percepția c. reprezentarea d. gândirea.

4. Formele logice cu care lucrează gândirea sunt:

- a. noțiunile, judecățile (propozițiile) și raționamentele
b. senzațiile, percepțiile și reprezentările
c. conștientul, subconștientul și inconștientul
d. sinele, eul și supraeul.

5. Procesul psihic, numit „piatra unghiulară a vieții psihice”, este:

- a. gândirea b. memoria c. imaginația d. limbajul.

6. Materialul necesar imaginației ni-l oferă:

- a. rațiunea b. gândirea c. memoria d. logica.

7. Reacția de răspuns a receptorului la mesajul emițătorului se numește:

- a. canal de comunicare
- b. conexiune inversă (feed-back)
- c. cod
- d. conexiune directă.

8. Nu reprezintă o funcție a motivației funcția:

- a. de selectare, activare și de semnalizare a unor dezechilibre fiziologice sau psihologice
- b. de elaborare a unor produse noi pe baza informației existente în memorie
- c. de orientare/direcționare a acțiunii pentru satisfacerea stării de necesitate și pentru realizarea scopului acțiunii
- d. de susținere/potențare (energizantă) a acțiunii pe durata satisfacerii trebuinței.

9. Procesul/mecanismul psihic de autoreglare, de autogovernare și de dirijare a conduitei este:

- a. motivația
- b. afectivitatea
- c. atenția
- d. voința.

10. În cadrul proceselor afective, în prim-plan se află:

- a. obiectul în sine, care provoacă subiectului anumite trăiri afective;
- b. relația subiect – subiect, cea subiect – obiect este irelevantă;
- c. valoarea/semnificația pe care o are subiectul pentru un altul, obiectul neavând nicio semnificație subiectivă;
- d. valoarea/semnificația pe care o are obiectul pentru subiect, respectiv relația subiect – obiect.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

A. În coloana din stânga sunt enumerate modalități senzoriale, iar în coloana din dreapta sunt numerotate enunțuri adevărate referitoare la acestea. Scrieți, pe foaia de examen, asocierile corecte dintre fiecare literă din coloana din stânga și cifra corespunzătoare din coloana din dreapta.

a. senzații organice	1. Sunt provocate de particulele volatile care pătrund în fosele nazale și care semnalizează caracteristicile odorifice ale obiectelor.
b. senzații kinestezice (chinestezice)	2. Informează despre poziția și mișcările corpului și membrilor în spațiu, având un rol foarte important în reglarea fină a mișcărilor și integrarea acestora în acțiuni voluntare.
c. senzații de echilibru	3. Semnalizează schimbarea poziției capului față de trunchi și a corpului în întregime, precum și accelerarea sau încetinirea mișcărilor pe orizontală, pe verticală, de rotație și balansare.
d. senzații olfactive	4. Reflectă starea organelor interne, modificările care au loc în interiorul organismului și care sunt determinate de excitațiile mecanice, chimice, termice, algice sau de durere din organism.
5. Informează despre însușirile/calitățile chimice ale substanțelor solubile care pătrund în cavitatea bucală și care, în special, sunt substanțe alimentare.

12 puncte

B. Citiți, cu atenție, textul de mai jos:

O particularitate a memoriei se referă la caracterul inteligibil al procesului de reflectare a experienței anterioare, ce pune în evidență strânsa legătură între procesele de întipărire, stocare și reactualizare, pe de o parte, și operațiile gândirii, pe de altă parte.

Pornind de la textul dat, răspundeți următoarelor cerințe:

1. Menționați două procese psihice la care face referire, în mod explicit, textul. **4 puncte**
2. Precizați trei caracteristici ale unuia dintre procesele menționate la punctul 1. **6 puncte**
3. Construiți un exemplu prin care să ilustrați *strategia euristică de rezolvare a problemelor*. **4 puncte**
4. Argumentați, în aproximativ cinci rânduri, faptul că *memorarea și reproducerea sunt cu atât mai productive, cu cât se întemeiază mai mult pe înțelegerea materialului de învățat*. **4 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Citiți, cu atenție, următorul text:

„Alexandru Ioan Cuza era «un bărbat de statură mijlocie, însă arătos, cu o înfățișare plăcută și ademenitoare. Manierele lui erau distinse, ceea ce nu puțin îi ajuta în izbânzile sale diplomatice». Când îl atingeai, niciodată nu-ți rămânea dator cu răspunsul. El era foarte sincer și prieten adevărat; dar și către cine nu-i plăcea, se arăta îndată, căci el nu știa să se prefacă. El nu iubea pompa și arătările exterioare și făcea foarte puțin caz de ovații și de sărbătoriri, pe care, de cele mai multe ori, le știa că sunt de comandă. Era nelacom de bani. Cea mai bună dovadă despre aceasta este că, după cum spune Bolintineanu, el a fost unul din domnii ce au ieșit din domnie, fără să fi făcut avere mare. El însă nici nu avea nevoi prea mari; nu iubea luxul; masa și traiul său erau cumpătate; avea însă mare plăcere pentru cai frumoși, cu toate că nu era bun călăreț. Într-un grad înalt era dezvoltat la el simțământul dreptății, fapt pe care îl recunoșteau chiar și dușmanii săi. [...] Cuza era foarte mândru și nu pleca ușor capul înaintea altuia. [...] Cuza era un înfocat naționalist și patriot, precum o dovedește mai întâi răsunătoarea lui demisie, apoi ținuta sa mândră și vrednică față de toate puterile, în tot timpul domniei lui, ținta lui supremă fiind ridicarea politică a poporului său; după cum o dovedește și, după ieșirea lui din domnie, refuzul său de a reintra în țară cu ajutorul baionetelor străine, când Franța îi făcu această propunere. [...] Cuza era un luptător aprig și neobosit pentru egalitatea socială și pentru răsturnarea privilegiilor, și, în această privință, omul cel mai potrivit pentru perioada de dezvoltare în care intra poporul românesc.”

(sursa: <https://istoriiregasi.wordpress.com/2012/01/24/calitatile-lui-alexandru-ioan-cuza/>
cf. A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană, vol. XIII, Domnia lui Cuza Vodă (1859-1866)*, Ed. Cartea Românească, București, 1931)

Pornind de la textul dat, răspundeți următoarelor cerințe:

- A. Menționați, conform teoriei lui C.G. Jung, tipul temperamental al lui Alexandru Ioan Cuza. Precizați, din text, două idei/afirmații prin care să justificați răspunsul dat. **6 puncte**
- B. Considerați că Alexandru Ioan Cuza era un *om echilibrat*? Precizați, prin apel la text, un motiv prin care să susțineți răspunsul dat. **4 puncte**

C. Textul precizează, cu privire la Alexandru Ioan Cuza, faptul că acesta era *un înfocat naționalist și patriot*. Menționați, pe baza textului dat, două motive care susțin această afirmație. **6 puncte**

D. Prezentați, în aproximativ o jumătate de pagină, caracterul lui Alexandru Ioan Cuza conform teoriei lui G.W. Allport, evidențiind o trăsătură cardinală și două trăsături principale ale caracterului acestuia. **10 puncte**

E. Formulați un argument prin care să respingeți afirmația potrivit căreia *personalitatea este un sistem neunitar*. **4 puncte**

Test. Varianta 2

♦ Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.

♦ Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre situațiile de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

- Senzațiile sunt imagini primare pentru că presupun:
 - acțiunea directă a analizatorilor asupra stimulilor
 - acțiunea indirectă a analizatorilor asupra stimulilor
 - acțiunea directă a stimulilor asupra analizatorilor
 - acțiunea indirectă a stimulilor asupra analizatorilor.
- Percepția se constituie în baza:
 - reprezentărilor
 - gândirii
 - memoriei
 - senzațiilor.
- Procesul cognitiv care se realizează în urma perceperii repetate a obiectelor este:
 - reprezentarea
 - senzația
 - percepția
 - memoria.
- În cadrul sistemului psihic uman, gândirea ocupă un rol:
 - secundar
 - periferic
 - central
 - de subordonat.
- Faptul că informația memorată suferă anumite modificări arată că memoria este:
 - selectivă
 - activă
 - inteligibilă
 - mijlocită.
- Produsele imaginației sunt cenzurate de către:
 - memorie
 - limbaj
 - percepție
 - gândire.
- Alegeți definiția corectă ce corespunde *limbajului*:
 - activitatea/funcția de utilizare a limbii sau a altui sistem de semne-simbol în relația cu ceilalți oameni
 - procesul de transmitere a informațiilor și stărilor sufletești